

Servé Hermans, tussen *troost* en *theatrale* drift

Regisseur en maker Servé Hermans drukt dit jaar een forse stempel op het culturele leven in Limburg en omstreken met grote producties van zijn hand.

Het Geluk van Limburg, naar de bestseller van Marcia Luijten en met Huub Stapel in de hoofdrol, trekt regisseur en maker SERVÉ HERMANS deze zomer naar de Rodahal.

Eind oktober brengt hij samen met de gebroeders Jussen een grootschalige uitvoering van de *Carmina Burana*. En dan is er nog *Die Dreigroschenoper* onder zijn regie voor Opera Zuid. Wie is de man achter deze monumentale producties? Wat drijft hem, waar vindt hij zijn inspiratie, en waarom blijft hij ondanks alles trouw aan Maastricht? Een gesprek over schoonheid, troost, vermoeidheid, ambitie en het geluk dat schuilt in het maken.

— tekst LUDO DIELS fotografie HUGO THOMASSEN

A

Aan het begin van het gesprek zegt Hermans dat alles besproken mag worden. Er zijn geen no-go's. Maar terwijl hij met flair en vuur praat over kunst, toneel en de stad, blijft zijn privéleven buiten beeld. Over zijn vrouw rept hij nauwelijks. Niet uit kilte, integendeel, uit bescherming, lijkt het. Ook over ontspanning is hij spaarzaam. Boeken leest hij zelden, concerten bezoekt hij nauwelijks. Hij is altijd onderweg, altijd aan het maken. Zijn geest is wakker, zijn hart intelligent. Maar zijn agenda: overvol.

DUBBEL

Er schuilt iets dubbels in Servé Hermans. Hij is een estheet die in kunst schoonheid en troost vindt. Diepzinnig is hij, maar wel op een lichte manier. Hermans is iemand die zijn verhalen onderweg verzamelt, tastend, ruikend, proevend. Niet achter zijn bureau, maar in de wereld zelf. Zijn aard is fysiek en gevoelig. Hij is iemand die pas begrijpt als hij heeft gevoeld.

We treffen hem bij restaurant Harry's in Maastricht. Donker T-shirt, levendige maar vermoeide blik. De repetities voor *Het Geluk van Limburg* eisen hun tol. Toch is hij volledig aanwezig. De zaak is vol, het rumoer groeit met het uur. Gelach zwelt aan, soms luid. Bestek tikt tegen borden, glazen rinkel, stemmen buitelen over elkaar heen. Uit de speakers komt die onvermijdelijke achtergrondmuziek. Een ober verschijnt regelmatig aan tafel, met bloemrijke toelichtingen over de herkomst van de wijn en de subtiliteit van het gerecht. Maar Hermans blijft bij de les.

BEZIELD

Onaangedaan lijkt hij door het culinaire theater dat zich om ons heen ontplooft. Geen spoor van afleiding. Geen reactie op de obligate mededelingen van de bediening. Zijn blik blijft helder, zijn concentratie onwrikbaar. Alsof hij zich heeft losgemaakt van de omgeving. Het gesprek is zijn scène. Hij speelt niet, hij is er. Zinnen alert, taal helder. Soms springt hij terug in het gesprek, hervormt een gedachte, vult aan, nuanceert. Zijn manier van spreken is bezielend, zoekend, vol accenten en kleine pauzes waarin betekenis schuilt. De grens tussen toneel en het echte leven is bij Hermans dun. Ondanks dat hij al jong leerde – met name van Johan Simons – dat de kroeg geen repetitieuimte is, lijkt elke conversatie voor hem een voorbereiding op een volgende scène.

Zijn gelaat is markant. Hij heeft iets van een priester, tegelijk streng en zacht. Zijn ogen lijken voortdurend op zoek, alsof hij in alles iets betekenisvol vermoedt. Je ziet hem zo een zachtmoedige pastoor spelen, maar vermoedelijk houdt hij ook een bloeddorstige seriemoordenaar verborgen. Een intrigerende verschijning. Een persoon met vele registers en bovenal een aimabele man.

PALET

Geboren in 1981 in Maastricht, is Hermans sinds 2015 verbonden aan Toneelgroep Maastricht. Hij vormde samen met zijn oude vriend Michel Sluysmans de leiding van het gezelschap, dat groeide van 20.000 bezoekers per jaar naar meer dan 80.000. Inmiddels is Hermans zelfstandig producent, en als regisseur wel nog verbonden aan Toneelgroep Maastricht. Op die manier heeft hij meer ruimte voor zichzelf om te creëren en projecten te ontwikkelen binnen en buiten het gezelschap.

Al op jonge leeftijd werd hij bevangen door het theater. De eerste vonk sloeg over bij het zien van Youp van 't Hek. Zijn ouders – warm, liefhebbend – ondersteunden hem, opgroeiend in Bunde, bij zijn zoektocht zonder voorbehoud.

Zijn palet is breed. Soms kleeft aan hem het verwijt dat er geen duidelijke lijn zit in de thematiek van zijn werk, dat hij zich, gedreven door enthousiasme, vertakt in te veel richtingen tegelijk. Artistieke besluiteloosheid, gebrek aan focus, of juist een bewijs van creatieve gretigheid? „Mijn carrière is vooral heel breed, dat realiseer ik me. Sommige acteurs

of regisseurs diepen een specifiek thema helemaal uit. Ik doe dat niet. Waarschijnlijk ben ik daar te onrustig voor, te snel verveld.”

Over de rolverdeling binnen Toneelgroep Maastricht heeft men in het verleden wel eens gegrapt dat Michel Sluysmans de elite, meer ernstige stukken regisseerde en Hermans de publieksvriendelijke producties. Hermans kan er wel om lachen.

„Ik begrijp die constatering wel. Maar als je goed kijkt naar mijn repertoire – *King Lear*, *La Superba*, *Emma*, *The Great Gatsby* – dan zie je dat het een misvatting is. Maar daar zit ik niet mee. Mijn werk mag toegankelijk zijn, maar dat maakt het nog niet licht. Voor mij is dat geen tegenstelling: schoonheid én scherpte, helderheid én diepte. Voor mij gaat het erom zoveel mogelijk mensen in aanraking te laten komen met toneel.”

AMBACHT EN AUTONOMIE

Na de middelbare school studeerde Hermans aan de toneelschool in Maastricht, waar hij een gedegen opleiding genoot. „Er werd veel nadruk gelegd op dictie, stemgebruik, tekstbehandeling. Het ambacht stond centraal. En terecht. Je leert daar de basis van je vak beheersen. Hoe je ademt. Hoe je spreekt. Hoe je in een ruimte staat. Dat is essentieel.” Na zijn afstuderen kwam hij terecht in Gent, waar hij zich als acteur jarenlang thuis voelde. Onder de vleugels van Johan Simons maakte hij daar vele meters. De sfeer was onderzoekend, de werkprijktijkt intensief. Hij speelde in tal van producties en ontwikkelde zich op het podium, voor én achter de schermen.

Toch kwam er op een bepaald moment het besef dat hij meer wilde. „Ik wilde niet langer in door anderen bedachte decors spelen. Niet automatisch werken met collega's die door een ander gekozen waren. Ik wilde zelf de touwtjes in handen hebben, mijn eigen koers varen. Die behoefte aan zeggenschap heeft me terug naar Maastricht gebracht.”

TUSSEN CHAOS EN CONTROLE

Er zijn acteurs die zijn werkwijze ooit typeerden als chaotisch – zij het op een creatieve manier. Maar Hermans zelf ziet dat anders. „Ik bereid alles tot in de puntjes voor. Echt, ik weet precies wat ik wil. Als regisseur moet je aan duizend-en-één dingen tegelijk denken. Dan helpt het als je je huiswerk hebt gedaan.” De beweeglijkheid in zijn hoofd, het snelle schakelen, de zinnen vol zijsporen; het is geen bewijs van improvisatie, maar van intensie-

“Mijn werk mag TOEGANKELIJK zijn, maar dat *maakt* het nog niet LICHT

“

Het is WILD in mijn hoofd.
Er *borrelen* ideeën op en
ze MOETEN eruit”

ve voorbereiding. Onder de ogenschijnlijke spontaniteit gaat een helder sturend bewustzijn schuil.

CULTUREEL ONDERNEMERSCHAP
Hermans is een workaholic. „Ik ben altijd bezig. Er is voortdurend iets dat roept. Het is wild in mijn hoofd. Er borrelen ideeën op en ze moeten eruit.” Toch noemt hij zichzelf geen chaoot. „Ik hou van structuur, van afmaken. Maar het begint altijd met beweeglijkheid.” Zijn agenda zit inmiddels vol tot diep in 2027. Maar plannen op lange termijn, daar heeft hij weinig mee. „Ik wil niet leven volgens een vijf-jarenplan”, zegt hij lachend. „Nee, ik wil toch een bepaalde vrijheid ervaren, ook al zit mijn agenda dicht.” Vrijheid is voor hem essentieel. „Ik ben ooit naar Toneelgroep Maastricht gegaan omdat ik niet langer naar de pijpen van anderen wilde dansen. Ik wilde zelf bepalen.” Hermans noemt zichzelf geen puur intuïtieve kunstenaar. Hij heeft ook altijd interesse gehad in de zakelijke kant van het vak. „Ik vind het hele speelveld boeiend: de inhoud, maar ook de vorm, het publiek, de financiering, de politiek, de organisatie eromheen. Cultureel ondernemerschap is voor mij nooit een noodzakelijk kwaad geweest, maar juist iets interessants. Dat hoort bij het maken.”

REPETITIES
Als controlfreak beschouwt hij zichzelf niet. „Maar ik wil wel bouwen. Ik wil samen met anderen aan iets werken, iets opbouwen.” Repetities zijn voor Hermans een arena van ontdekking. „Het moet daar gebeuren. Je moet zoeken waar het pijn doet. Huub Stapel zei me ooit: ‘Je moet vinden waar de emotie zit’. Hans Kesting bevestigde dat later: ‘Tijdens de voorstelling speel je, maar in de repetitie moet je graven.’” Tijdens het maakproces wordt als het ware de pijngrens opgezocht, ontstaat ruimte voor tranen, voor het breekbare, het nog niet vormgegeven. „Maar op het podium geldt het vakmanschap. Daar moet het beheerst zijn, gecontroleerd. Dan moet de emotie bij het publiek liggen.” Hij maakt scherp onderscheid tussen sentiment en sentimentaliteit: „Sentiment is echt. Sentimentaliteit daarentegen is effectbejag. Goed toneel raakt zonder te manipuleren.”

KRITIEK, LOYALITEIT EN DRAAGVLAK
Zijn werkethiek is compromisloos. Hij werkt graag in een goede sfeer, heeft geen wrijving

nodig om te presteren. „Ik weet inmiddels wat ik kan. Ik ben gegroeid, zekerder geworden. Maar ik wil nog altijd blijven leren.” Hij gaat conflicten niet uit de weg, maar zoekt ze ook niet op. „Ik hou van harmonie, en van scherpste als die ergens toe leidt.” In 2023 schreef NRC over de complexe bedrijfsstructuur rondom zijn producties. Hermans reageerde fel. „Alsof ik een profiteur ben. Terwijl ik financiële risico’s draag en alles transparant moet verantwoorden. Als ik met gemeenschapsgeld werk, voel ik me daar verantwoordelijk voor. Daarom werk ik met checks, met commissies, met verantwoording.” Ook negatieve recensies kunnen hem raken. „Als iemand in drie regels afserveert waar wij maandenlang aan hebben gewerkt, dan doet dat pijn. Ik probeer het niet persoonlijk te nemen. Maar ik ben ook maar een mens.”

MAASTRICHT, DE STAD DIE WRINGT
Zijn verhouding met Maastricht is complex. „Ik ben deze stad dankbaar, maar het is soms ook een haat-liefdeverhouding. Het is moeilijk manoeuvreren in een kleine stad met grote gevoelens.” Tegelijk ziet hij de rijkdom. „Kijk naar de TEFAF, naar Rieu, die de stad niet alleen in een magische sprookjeswereld trekt, maar ook in economische bloei. Rieu is een unicum, een wereldster. Zo iemand in je stad hebben: dat overkomt je niet elke honderd jaar.” Maar hij mist ook iets. „Na elf uur kun je hier een kanon afschieten. Er zijn nauwelijks nachtkroegen. Je mist rafelranden, plekken waar het onvoorspelbaar is.” Hij vergelijkt Maastricht met Gent. „Dat is ook geen wereldstad qua formaat, maar daar kun je elke avond naar een concert, een expositie, het theater. Het leeft, die stad heeft het allemaal.” Hij prijst de Muziekgieterij: „Eigenzinnig, met karakter. Ze spelen zich ook internationaal steeds duidelijker in de kijker. Producties als het heavy metal festival South Of Heaven, het nieuwe driedaagse festival 043, die komen uit hun koker. In navolging van het oude Bruisfestival, dat wijd en zijd bekend stond maar de das werd omgedaan, steken ze op nieuw hun kop uit. Je hebt dit soort partijen nodig.” Hermans stoort zich aan het gemak waarmee klagers vaak de toon zetten. „We besteden zoveel aandacht aan mensen die iets niet willen, die iets te zaniken hebben. Zo klaagden er mensen over geluidsoverlast. Maar voor al die mensen die genoten hebben

we geen oor. In ieder geval heb ik er niets over gelezen in de media.”

SCHOONHEID EN TROOST
Een sleutelmoment in zijn denken over kunst kwam via programmamaker Wim Kayzer. „Ik keek vroeger ademloos naar *Van de schoonheid en de troost*. Dat idee, dat schoonheid ook echt troost kan bieden, is bij mij blijven hangen. Ik geloof dat kunst een antidotum kan zijn tegen de lelijkheid van de wereld. En dat er veel lelijkheid is hoeft ik niet uit teleggen, lijkt me. Niet alleen is er veel lelijkheid in wat er in de wereld gaande is, maar ook fysieke lelijkheid. Kijk naar de Nederlandse steden. Lelijk toch! Overal diezelfde winkels, de eenvormigheid. Ik vind dat jammer.” Servé Hermans zoekt naar schoonheid in zijn werk. Niet uit escapisme, maar uit overtuiging. „Toneel hoeft niet altijd schokkend of brekend te zijn. Het mag ook helen, verzachten. Dat iets je zachtjes raakt, is vaak al genoeg.” Wat hem drijft is helder: hij wil mensen het theater in krijgen. Zoveel mogelijk. Niet als missionaris, maar als maker die gelooft in de kracht van toneel. „Toneel moet mensen raken. Het gaat mij om aanraakbaarheid. Niet alleen voor ingewijden of fijnproevers. Als iemand geraakt wordt, écht geraakt, dan is dat al genoeg. Daar doe ik het voor. Goede kunst heeft het in zich je aan te raken, je mee te nemen, je op te tillen.”

ROTHKO
Hermans houdt van kunst die je niet ziet maar voelt. Hij is gefascineerd door het werk van Mark Rothko. „Die man was compromisloos. Ik speelde jaren geleden samen met Wim Opbrouck in Gent in de productie *Rood*, over het leven van Rothko. Ik ben me toen in zijn leven gaan verdiepen. Die fascinatie laat me niet meer los. Met name de compromisloosheid van Rothko is bewonderenswaardig.” Toen Rothko ontdekte dat zijn werk bedoeld was voor een elitair restaurant waar mensen gedachteloos kreeft zouden eten, trok hij zich terug. Hermans vertelt hoe Rothko met eigen ogen aanschouwde dat zijn doeken de ruimte niet zouden domineren, maar zouden verbleken in het gezelschap van glanzende oppervlakken en spiegelende ramen. „Zijn schilderijen mochten geen decor worden. Rothko wilde dat mensen zich geconfronteerd voelden met hun sterfelijkheid. Niet dat ze er hun voorgerecht onder verorberden. Die houding – dat je iets weigert, ondanks de naam, het geld, het prestige

– daar heb ik diepe bewondering voor.” Toch beseft hij: niet iedereen kan zich die compromisloosheid permitteren. „Soms moet je dansen met het systeem om iets voor elkaar te krijgen. En ja, daar ben ik vrij behendig in. Maar dat wil niet zeggen dat ik concessies doe aan de inhoud.”

MUZIEK EN MENSEN
Hermans praat liefdevol over muziek. „Muziek spreekt direct tot het hart. Een stem kan je midscheeps raken.” Hij groeide op met Belgische popmuziek, hield van de melancholie in de liedjes van Luc De Vos van Gorki, is nog altijd fan van dEUS. Zijn bewondering voor Jack Poels is groot. „Die stem, die raakt me echt. Ik heb meerdere producties met Rowwen Hèze gedaan, waaronder de grote locatievoorstelling *Zondag in het Zuiden*. Dat raakt iets bij mensen, ook bij mij.” Poels’ stem, zegt hij, breekt soms door een hele productie heen. „Dat voel ik dan fysiek. Vooral in de jonge Jack zat een soort ongefilterde echtheid. Dat vind ik nog steeds indrukwekkend.”

VRIENDSCHAP EN VERTROUWEN
Vriendschap is belangrijk voor Hermans, maar kent ook grenzen. „Michel en ik hebben een heel goede werkrelatie. We zijn elkaars tegenwicht. Maar we komen niet bij elkaar over de vloer. Ik houd niet van visite. Of premières.” Hij glimlacht. „Ik ben veel minder een publiek mens dan je op basis van mijn zichtbaarheid zou denken.” Veel acteurs – Angela Schijf, Frank Lammers – werken graag met hem en keren regelmatig terug. Hij is trouw aan zijn mensen, loyaal in de samenwerking. „Vertrouwen is alles. Je moet samen door het maakproces kunnen reizen, ook als het schuurt. Maar als je voelt dat iemand oprecht is, dat het niet over ego gaat maar over het werk, dan kun je ver komen.”

REIZEN EN RUST
Hij houdt van auto’s, heeft een woonhuis, maar naar mode taalt hij niet. En dat voor een zelfbenoemd estheet. Hij verlangt geregeld naar vakantie, al blijft hij dan zelden lang op één plek. „Ik ben geen vakantie-ganger. Eerder een reiziger. Mijn hoofd wil bewegen, ik wil decorwisselingen. Mijn vrouw is de perfecte reis-leider. Zij stippelt uit, ik volg. En ondertussen groeit het volgende idee.” Hij vertelt over een roadtrip door Amerika, over een rondreis door Maleisië. Reizen ontspant hem en voedt zijn verbeelding. Zijn werk komt desondanks op de eerste plaats. „Met een mes op mijn keel moet ik toegeven: werk staat bovenaan. Ik ben daar niet trots op, maar het is wel waar.” Hij kijkt graag naar wielrennen, maar zelf sport hij niet. „Misschien later ooit”, zegt hij met een guitige glimlach. Mode volgt hij amper, „maar ik zoek wel de ether van schoonheid.” Hij noemt zichzelf geen intellectueel. Eerder een gevoelsmens. Iemand die de poëzie van het alledaagse zoekt, die zijn foerage vindt in de tastbare wereld. „Ik geloof ook in de zin van de onzin. Ik neem humor serieus, en schoonheid nog serieuzer.” Zijn ouders leven nog. Groot onheil bleef hem bespaard. „Ik heb veel geluk gehad. Daar ben ik me erg van bewust. Ik ben een zondags-kind.” En dan, als vanzelf: „Mijn zoontje, dat is het leukste wezen dat er is.”

DUTTSVAKMANSCHAP, LIMBURGS HART
Hermans werkte de afgelopen jaren ook met regelmaat in Duitsland. Hoewel hij de taal naar eigen zeggen ‘niet voluit beheerst’, beviel hem daar de sfeer bijzonder goed. „De houding ten opzichte van kunst is er totaal anders. Theater is daar geen bijzaak. Het is *serious business*. Geen stoffering van de achtergrond, maar iets waar je als samenleving verantwoordelijkheid voor voelt.”

Toch heeft hij er bewust voor gekozen om voorlopig niet meer in Duitsland te regisseren. „Ik ben dan te lang van huis. En ik wil mijn kleine jongen wél zien opgroeien.”

LEVEN MET KUNST
Thuis wordt hij dagelijks omringd door kunst. Niet als decor, maar als ‘gesprekspartner’. „Ik vind het bijzonder om met een kunstwerk samen te leven. Je kijkt er niet alleen naar – het is er. Het leeft met je mee.” In zijn huis hangen en staan werken van Berlinde De Bruyckere, Les Deux Garçons en Ted Noten. Hij geniet ervan, dagelijks. Het zijn geen trofeeën, maar bronnen van schoonheid, verwondering, soms ook onrust. Ook kleine dingen kunnen betekenis krijgen. Zo houdt hij van vulpennen – het ritueel van het schrijven, het gewicht van de pen in de hand. Tegelijk, zegt hij met een grijns: „Ik ben er een meester in om dingen kwijt te raken.” Spontaan is hij, iemand die zijn bewondering nooit onder stoelen of banken steekt. Zo spreekt hij met warmte over de betreurde acteur Jeroen Willems, over acteerbeest Wim Opbrouck met wie hij in de productie *Road* stond, en over Johan Simons van wie hij op jonge leeftijd veel leerde. „Je moet zoeken waar het schuurt. Maar je moet mensen ook iets gunnen.” Die gulheid geldt ook zijn vriend Michel Sluysmans. „Michel en ik vertrouwen elkaar. Dat is de basis. We gunnen elkaar ruimte. Vriendschap is ook: weten dat de ander het goed bedoelt.”

ROND
Als gesprekspartner ben je onder de indruk van zijn spanwijdte. Zijn interesses, zijn bezieling. Alles aan Servé Hermans lijkt dooraderd van een zekere waarachtigheid. Zijn kunstenaarschap ademt door zijn bestaan. En ergens achter dat vriendelijke voorkomen, achter dat sprekende gezicht, ontwaart je af en toe ook een donkerder laag. Een die piekert. Die twijfelt. Die minder hooggestemd is. Hierop aangesproken lacht hij minzaam. „Zie jij dat?” zegt hij. „Daar moet ik over nadenken. Wel weet ik zeker dat ik andere mensen niet wil lastigvallen met mijn stemming. Ik wil die positieve vibe uitstralen. Daar komen we verder mee, daar ben ik van overtuigd.” Die agenda van hem blijft voorlopig erg vol. Want de ideeën blijven komen. Naar eigen zeggen heeft hij elke dag wel een nieuw idee. Hij zoekt er niet naar, zo lijkt het, maar vindt de inspiratie in het werk zelf. En dus blijft hij verhalen vertellen. Niet ondanks de zwaarte, maar dankzij het licht.

“Als IEMAND geraakt wordt – écht *geraakt* – dan is dat al GENOEG

Servé Hermans (1981) studeerde aan de Toneelacademie Maastricht en speelde als acteur onder meer bij ZT Hollandia en NT Gent. Hij regisseerde voor Toneelgroep Maastricht onder meer ‘King Lear’, ‘Pinkpop’ en ‘Dagboek van een herdershond’. Ook regisseerde hij het programma tijdens Koningsdag in Maastricht in 2022. In 2025 produceert en / of regisseert hij maar vijf grote projecten. De toneelstukken ‘Sonja’ en ‘De keizer van Maastricht’ (in samenwerking met Toneelgroep Maastricht), het toneelspektakel ‘Het geluk van Limburg’ in de Rodahal in Kerkrade, eind oktober de groots opgezette concertreeks van de pianobroers Jussen in MECC Maastricht en dan ook nog ‘Die Dreigroschen Oper’ in samenwerking met Opera Zuid en Philzuid. Hermans woont in Maastricht met zijn vrouw en zoon.